

Respons

Aserbajdsjan: Religionsfrihet

Problemstilling/spørsmål:

- Er det religionsfrihet i Aserbajdsjan?
- Hva innebærer registrering?

Praktiseringen av islam

De aller fleste i Aserbajdsjan regner seg som muslimer. Ifølge offisielle tall er 96 % av befolkningen muslimer. Av disse er ca. 65 % sjiamuslimer og ca. 35 % sunnimuslimer (U.S. Department of State 2009).

Den muslimske befolkningen har et avslappet forhold til islam. Selv om det bare er de færreste som leser Koranen, er det ifølge en internasjonal organisasjon Landinfo møtte i november 2009 i Baku viktig for folk å være muslim. De fleste bryter nær sagt alle regler for islamsk livsførsel. Organisasjonen hevder at det er nesten ingen som går i moskeene og nesten ingen som holder de muslimske bønnetidene, selv om antallet som gjør det er stigende. Muslimske identitet i Aserbajdsjan baserer seg mer på kultur og etnisitet enn religion, ifølge U.S. Department of State (2009).

Ifølge den internasjonale organisasjonen er det generelt liten aksept for å skifte religion. Den anslår at det er ca. 10-15 000 kristne i landet, hvorav flertallet kommer fra en muslimsk bakgrunn. U.S. Department of State (2009) skriver at det råder det en slags folkelig fordom mot konvertering vekk fra islam.

Tradisjonelle og ikke-tradisjonelle religiøse samfunn

Myndighetene skiller mellom tradisjonell og ikke-tradisjonell religion. Den internasjonale organisasjonen Landinfo møtte opplyste at jødene, som utgjør ca. 20 000, er "tatt inn i varmen". Bakgrunnen for dette er at jødene, sammen med de autoriserte islamske samfunnene, den ortodokse kirka og den katolske kirka, regnes blant de tradisjonelle religiøse gruppene. Denne kategoriseringen av tradisjonelle religioner samsvarer med den U.S. Departement of State bruker i sin menneskerettighetsrapport (2010). I religionsrapporten til

Respons Aserbajdsjan: Religionsfrihet

den samme kilden (2009) heter det at de tradisjonelle religiøse gruppene omfatter sjiaene, sunniene, jødene og de russisk ortodokse.

Grad av religionsfrihet

Ifølge den internasjonale organisasjonen (intervju november 2009) er det i praksis ikke full religionsfrihet i Aserbajdsjan. Folk kan ikke si hva de vil. Aserbajdsjanske myndigheter er generelt redde for ethvert organisert samfunn fordi det blir oppfattet som en potensiell trussel, ifølge organisasjonen. U.S. Department of State (2009) konkluderer med at myndighetene respekterer religionsfriheten for flertallet av innbyggerne og at myndighetene forsøker aktivt å fremme religiøs toleranse. Tradisjonelle religiøse grupper rapporterer generelt ikke om problemer med religionsfriheten. Derimot rapporterer ikke-tradisjonelle grupper jevnlig om selektiv trakassering.

U.S. Department of State (2009) viser imidlertid til endringer i lovverket i 2009 som begrenser muligheten til misjonering, og at innføring av nye og strengere prosedyreregler for registrering av religiøse samfunn kan føre til mer vilkårlig behandling og kontroll. Av mer konkrete forhold nevnes stenging av moskeer og selektive aksjoner mot evangeliske menigheter. Myndighetene både overvåker og trakasserer enkelte muslimske og ikke-muslimske samfunn. Lokale myndigheter diskriminerer enkelte samfunn ved å anholde personer og å beslaglegge religiøst materiale.

Forum 18 (2009) hevder at endringene i Religionsloven som trådte i kraft i mai 2009, førte til en mer repressiv politikk. Lovendringene innebærer at de religiøse samfunnene må framlegge mer dokumentasjon for å bli registrert av det offentlige, de må ha tillatelse fra myndighetene for å bygge eller restaurere hus som skal brukes til religiøse handlinger, salgssteder for religiøs litteratur må godkjennes og religiøs aktivitet må bare foretas på stedet der det religiøse samfunnet er registrert. Samtidig ble det innført straffebestemmelser for brudd på bestemmelsene.

Mange folk lever i frykt, og de tør ikke samles, ifølge den internasjonale organisasjonen Landinfo møtte. Det ble gitt eksempel på et svensk samfunn, Livets Ord, som hadde registrering. Likevel ble lokalene deres plutselig stengt av myndighetene. Det er en reell undertrykking av mange religiøse i Aserbajdsjan. De lever blant annet i frykt for å bli kastet ut av skolen, ifølge den samme organisasjonen.

Registrering

Ifølge U.S. Department of State (2009) skal alle religiøse samfunn i prinsippet registrere seg hos det såkalte "State Committee on Work with Religious Structures" (SCWRS). Muslimske grupper må først bli godkjent av "Caucasian Muslim Board" (CMB) før de kan bli registrert av SCWRS. Registrerte muslimske grupper er underordnet CMB. I 2008 var det 534 registrerte religiøse samfunn, hvorav 502 var muslimske. Registrering innebærer at den religiøse organisasjonen kan operere som et legalt eller juridisk subjekt, med rett til å leie, ta opp lån osv. SCWRS hevder at de har oppdaget 160 uregistrerte samfunn. Blant disse er det muslimske samfunn, evangeliske samfunn og Jehovas Vitner. Noen uregistrerte grupper har blitt utsatt for periodevis selektiv trakassering fra politiets side i form av blant annet forstyrrelser av religiøse seremonier. Jehovas Vitner er blant samfunnene som i 2009

rapporterte om forstyrrelser og avbrytelser. Generelt opererer de uregistrerte samfunnene i stadig frykt for å bli erklært illegal og stengt..

Registreringsprosessen blir av mange sett på som tungvint, lite effektiv og byråkratisk. SCWRS har også blitt beskyldt for å diskriminere noen av søkerne (U.S. Department of State 2009).

I forbindelse med endringene i Religionsloven i 2009, ble det innført ytterligere krav til registrering. Søkerne må framskaffe mer informasjon enn tidligere. Det ble også bestemt at alle samfunn må registrere seg på nytt. Ifølge U.S. Departement of State (2009) er fristen 1. januar 2011, mens Forum 18 (2009) skriver at fristen er 1. januar 2010. Dette kravet om reregistrering er det fjerde siden Aserbajdsjan ble selvstendig stat i 1991.

“The Caucasian Muslim Board” ble det første samfunnet som ble reregistrert høsten 2009. Det ble fulgt av ”the Baku and Caspian Russian Orthodox Diocese” og ”the Mountain Jewish community in Baku”. Også “the Hare Krishna community in Baku” og “New Life Protestant church” var blant de første som ble reregistrert i tillegg til de tradisjonelle muslimske samfunnene (Forum 18, 2009). Ved utgangen av 2009 hadde 660 religiøse samfunn søkt om reregistrering. Av disse var 150 blitt reregistrert (U.S. Department of State 2010).

Misjonering

Myndighetene slår hardt ned på misjonering, ifølge den internasjonale organisasjonen (intervju november 2009). Etter en folkeavstemning i 2009 ble Konstitusjonens paragraf 18, del to endret til: “Spreading of and propagandizing religion (religious movements), humiliating people's dignity, and contradicting the principles of humanism are prohibited”. Hensikten med tilstramningen skulle være å begrense utenlandske ekstremisters innflytelse (U.S. Department of State 2009).

Radikale islamske grupper

Flere kilder Landinfo i november 2009 hadde møter med i Baku nevnte at myndighetene den senere tid har stengt tre moskeer i Baku, og at det nå bare er tre-fire moskeer som er åpne. En av årsakene skal være at myndighetene mener at radikale elementer hadde fått fotfeste i moskeen. Myndighetene er skeptiske til organisert virksomhet, ifølge opposisjonspartiet Azerbaijan Democratic Party (ADP) (intervju november 2009). ADP opplyste videre at flere radikale islamske grupper er godt organisert, noe myndighetene ser på som en trussel. Human Rights Centre of Azerbaijan (HRCA) (intervju november 2009) mente at den virkelige opposisjonen i dagens Aserbajdsjan er de radikale islamistiske gruppene. De har ikke mange medlemmer, men de er godt organisert og får mye økonomisk støtte utenfra. Islamistene har en klar ideologi, noe som bidrar til deres styrke, ifølge HRCA.

U.S. Department of State (2009) viser til rapporter om at myndighetene har anholdt radikale islamister, klippet av dem skjegget, konfiskert våpen, bannlyst litteratur og forbudt bønn utenfor moskeen. For øvrig må all import av religiøs litteratur godkjennes av SCWRS. Praktiserende muslimer hevder at myndighetene ofte tar feil av vanlig praktiserende muslimer og ekstremister (U.S. Departement of State 2010).

En respons er et svar på konkrete spørsmål og problemstillinger som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo. Responser er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema eller et spørsmål, men skal gi svar på de konkrete spørsmålene som er stilt, og ellers inneholde det som til enhver tid trengs av bakgrunnsinformasjon.

Referanser

Skriftlige kilder

- Forum 18 (2009, 21. desember). Azerbaijan: Restrictions imposed as registration deadline approaches. Oslo: Forum 18. Tilgjengelig fra http://www.forum18.org/Archive.php?article_id=1389&printer=Y [lastet ned 9. mars 2010]
- U.S. Department of State (2010, 11. mars). *Human Rights Practices 2009. Azerbaijan*. Washington, DC: U.S. Department of State Tilgjengelig fra <http://www.state.gov/g/drl/rls/hrrpt/2009/eur/136020.htm> [lastet ned 17. mars 2010]
- U.S. Department of State (2009, 26. oktober). *International Religious Freedom Report 2009*. Washington, DC: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra <http://www.state.gov/g/drl/rls/irf/2009/127299.htm> [lastet ned 9. mars 2010]

Muntlige kilder

- ADP, dvs. Azerbaijan Democratic Party, ved leder Sardar Jalaloglu. Møte i Baku 17. november 2009.
- HRCA, dvs. Human Rights Centre of Azerbaijan, ved leder Eldar Zeynalov. Møte i Baku 21. november 2009.
- Internasjonal organisasjon. Møte i Baku 19. november 2009.

© Landinfo 2010

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.